

สรุปรายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๘๔-๑๘๕/๒๕๖๔

เรื่อง เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
กรณีอาสาสมัครทางการแพทย์อ้างว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนจับกุมและทำร้ายร่างกายในช่วง
การผลักดันผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในการชุมนุมสาธารณะ
และกรณีกล่าวอ้างว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการอันอาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร

ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นสมควรให้มีการตรวจสอบกรณีการปฏิบัติหน้าที่ของ
เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนในการควบคุมการชุมนุมใน ๒ เหตุการณ์ ดังนี้

๑. กรณีอาสาสมัครทางการแพทย์อ้างว่าถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนจับกุมและทำร้ายร่างกาย
จนได้รับบาดเจ็บและหมดสติ ในช่วงการผลักดันผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย
ในการชุมนุมของกลุ่มราษฎร เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและหน้าศาล
ฎีกา

๒. กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนใช้กำลังอย่างไม่ได้สัดส่วนในการเข้าควบคุมการชุมนุม
ของกลุ่ม REDEM เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ บริเวณหน้ากรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กราชวัลลภรักษา
พระองค์

ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินการตรวจสอบโดยพิจารณาประกอบเอกสารชี้แจง
ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจากหลายหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานีตำรวจนครบาล
ชนะสงคราม กองบัญชาการตำรวจนครบาล สำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร รวมทั้งรายงานข่าวของ
สื่อมวลชน และรายงานการสังเกตการณ์ขององค์กรภาคประชาสังคม และได้ดำเนินการประมวลวิเคราะห์
ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ประกอบบทบัญญัติของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว จึงมีความเห็นดังนี้

๑. กรณีการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนเข้าจับกุมอาสาสมัครทางการแพทย์
ในเหตุการณ์การชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและหน้าศาลฎีกา
กรุงเทพมหานคร

เห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนหลายนายได้ใช้กำลังเข้าทำการจับกุมอาสาสมัครทางการแพทย์
แพทย์รายหนึ่งที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่การชุมนุมในลักษณะการรุมทำร้ายโดยใช้เท้าเตะไปที่ร่างกายหลายครั้ง
จนทำให้อาสาสมัครทางการแพทย์รายดังกล่าวหมดสติไปชั่วคราว โดยที่ในขณะที่ทำการจับกุมนั้นไม่ปรากฏว่า
อาสาสมัครทางการแพทย์รายดังกล่าวได้เข้าไปอยู่ร่วมกับกลุ่มผู้ชุมนุมที่ก่อเหตุความวุ่นวายก่อนหน้านั้น อีกทั้ง

ยังไม่มีพฤติกรรมที่จะหลบหนี ต่อต้านหรือขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนอันจะถือเป็นเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องเข้าทำการจับกุมโดยใช้กำลัง

กรณีที่เกิดขึ้นจึงถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนที่เข้าทำการจับกุมดังกล่าว นั้น เป็นไปโดยไม่เหมาะสมและไม่ได้สัดส่วนกับพฤติการณ์ของผู้ถูกจับกุม ซึ่งไม่สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ วรรคสาม ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถทำการจับกุมได้ แต่เฉพาะการใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับเท่านั้น ทั้งยังถือเป็นการใช้กำลังอย่างเกินขอบเขตและไม่จำเป็น อันขัดกับหลักสากลในการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย อันได้แก่ หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials) แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย (United Nations Human Rights Guidance on Less-Lethal Weapons in Law Enforcement) และความเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ (General Comment No. 37 on the right of peaceful assembly) ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ประจำติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

เมื่อการจับกุมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการบาดเจ็บแก่อาสาสมัครทางการแพทย์ที่เป็นผู้เสียหาย กรณีที่เกิดขึ้นจึงเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติในฐานะหน่วยงานบังคับบัญชาที่มีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนต่อไป

๒. กรณีการใช้กำลังเข้าควบคุมดูแลการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชน ในเหตุการณ์การชุมนุมเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ บริเวณหน้ากรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ กรุงเทพมหานคร

กรณีมีประเด็นที่ต้องพิจารณาแยกย่อย ดังนี้

๒.๑ การใช้เครื่องกีดขวางโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เห็นว่า พื้นที่ภายในกรมทหารราบที่ ๑ ฯ นั้น ถือเป็นสถานที่ราชการ ไม่ใช่พื้นที่สาธารณะที่ประชาชนทั่วไปจะสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้เป็นปกติวิสัยหากไม่มีกิจธุระหรือการขออนุญาตไว้ก่อน และแม้การดำเนินการติดตั้งตู้คอนเทนเนอร์เพื่อใช้เป็นเครื่องกีดขวางดังกล่าวจะส่งผลเป็นการเพิ่มระยะของการชุมนุมให้ผู้ชุมนุมไม่สามารถที่จะมองเห็นและส่งเสียงเพื่อแสดงออกถึงข้อเรียกร้องไปยังพื้นที่ที่เป็นเป้าหมายของการชุมนุมมากยิ่งขึ้นก็ตาม แต่อุปสรรคดังกล่าวก็เป็นเพียงการเพิ่มขึ้นของระยะห่างที่ไม่ถึงกับมีผลกระทบต่อสาระสำคัญของการใช้เสรีภาพในการชุมนุม โดยผู้ชุมนุมยังคงสามารถที่จะใช้เสรีภาพในการชุมนุมรอบบริเวณภายนอกของสถานที่ดังกล่าวได้ หากแต่ไม่สามารถที่จะเข้าไปภายในกรมทหารราบ

ที่ ๑ ๑ ได้เท่านั้น จึงเห็นว่าการใช้ตู้คอนเทนเนอร์เป็นเครื่องกีดขวางกลุ่มผู้ชุมนุมไม่ให้เข้าไปใกล้แนวเขตของ
กรมทหารราบที่ ๑ ๑ ยังไม่ถึงกับเป็นการละเมิดสิทธิในเสรีภาพในการชุมนุมของกลุ่ม REDEM

อย่างไรก็ตาม การใช้ลวดทึบเพลิงแถบหนามาติดตั้งไว้กับตู้คอนเทนเนอร์และบน
สะพานลอยเพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ป้องกันสถานที่ ถือเป็นการใช้เครื่องมือที่ไม่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติ
ด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย
(United Nations Human Rights Guidance on Less-Lethal Weapons in Law Enforcement) ซึ่งแนวปฏิบัติ
ดังกล่าวได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้เครื่องกีดขวาง (Physical barriers) ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรใช้
อุปกรณ์เครื่องกีดขวางที่มีลักษณะสิ่งของมีคมหรือลวดหนาม เนื่องจากอาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บต่อผู้เข้าร่วม
การชุมนุมได้

๒.๒ การใช้กำลังเข้าควบคุมดูแลการชุมนุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เห็นว่า การปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนกับผู้ชุมนุม เกิดขึ้นโดยมีสาเหตุ
มาจากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนทำการแสดงกำลังตั้งแถวกีดกันผู้ชุมนุมให้มีการเลิกการชุมนุม
หลายครั้ง โดยก่อนหน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนจะทำการตั้งแถวแสดงกำลังก็ไม่ปรากฏเหตุว่า
ผู้ชุมนุมได้ก่อความวุ่นวายหรือความรุนแรงอย่างใด ๆ ที่จะเป็สาเหตุทำให้ต้องจัดแถวแสดงกำลัง ทั้งนี้
ตามเอกสารความเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee)
ประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติม
เกี่ยวกับหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าควรดำเนินการมุ่งลดความตึงเครียดของเหตุการณ์เพื่อไม่ให้นำไปสู่การใช้
ความรุนแรงของทั้งสองฝ่าย ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้สถานการณ์บานปลายจนเกิดความวุ่นวายไร้ระเบียบและ
หลีกเลี่ยงการใช้กำลังของฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยไม่จำเป็น เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนจึงควรจะต้อง
ปักหลักอยู่ในที่ตั้ง โดยไม่เข้าไปรบกวนการชุมนุมของประชาชนโดยไม่จำเป็น แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏกลับ
กลายเป็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนได้เป็นผู้สร้างเงื่อนไขหรือสถานการณ์ให้เกิดความรุนแรงขึ้น
เสียเองด้วยการเริ่มแสดงกำลังกีดกันผู้ชุมนุมก่อน และเมื่อการแสดงกำลังดังกล่าวได้นำไปสู่เหตุการณ์ปะทะ
กับผู้ชุมนุมหลายครั้ง จนทำให้มีการสลายการชุมนุมในท้ายที่สุด การกระทำดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ชุดควบคุมฝูงชนจึงถือเป็นการรบกวนและขัดขวางการใช้เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนโดยไม่มีเหตุ
จำเป็น และเป็นการแทรกแซงการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร อันเป็นการละเมิด
พันธะหน้าที่ตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ของรัฐที่จะต้อง
เคารพเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชน

๒.๓ การใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนต่อผู้ชุมนุม

เห็นว่า ในการชุมนุมของกลุ่ม REDEM เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เจ้าหน้าที่ตำรวจ
ชุดควบคุมฝูงชนได้ใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนต่อผู้ชุมนุมหลายครั้งในหลายเหตุการณ์ที่เกิดการปะทะกัน และมี
การใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนหลายประเภท ได้แก่ กระบอง การใช้น้ำฉีด แก๊สน้ำตา และกระสุนยาง โดยพบว่า

การใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนเพื่อเข้าควบคุมดูแลการชุมนุม จนนำไปสู่การสลายการชุมนุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชน มีการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกับหลักสากลในการใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชน คือ แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย (United Nations Human Rights Guidance on Less-Lethal Weapons in Law Enforcement) รวมทั้งไม่เป็นไปตามหลักปฏิบัติในการใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนตามแผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ หลายประการ การดำเนินการดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนจึงเป็นการละเมิดต่อสิทธิในเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชน และเมื่อการใช้เครื่องมือที่ไม่สอดคล้องกับหลักสากลและหลักปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนจำเป็นต้องปฏิบัติตามได้ก่อให้เกิดการบาดเจ็บของผู้เข้าร่วมการชุมนุมด้วย การใช้กำลังเข้าควบคุมดูแลการชุมนุมดังกล่าวจึงเป็นการละเมิดต่อสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายของประชาชน

๒.๔ การใช้กำลังจับกุม

เห็นว่า ผู้ชุมนุมรายหนึ่งได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนเตะไปที่ชายโครงขณะกำลังก้มเก็บกระบอกของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนที่ตกอยู่บนพื้น ผู้ชุมนุมอีกรายถูกจับกุมจนล้มลงกับพื้นและถูกรุมเตะไปที่ศีรษะและร่างกายหลายครั้ง ผู้ชุมนุมอีกหนึ่งรายถูกระเบียงตีไปที่ศีรษะขณะถูกจับกุมแม้ผู้ชุมนุมรายดังกล่าวจะยินยอมให้ควบคุมตัวแล้วก็ตาม และยังมีผู้ชุมนุมถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนรุมเตะขณะล้มลงกับพื้นและถูกระเบียงตีที่ศีรษะด้วย ทั้งนี้ แม้ผู้ชุมนุมที่ถูกจับกุมดังกล่าวจะวิงหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนก็ตาม แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนก็สามารถใช้วิธีการที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่ออาการบาดเจ็บของผู้ถูกจับกมน้อยกว่านี้ได้ ประกอบกับผู้ถูกจับกุมทั้งหมดไม่ได้มีอาวุธที่จะใช้ต่อต้านการจับกุมจนถึงขนาดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนจะต้องใช้กระเบียงและรุมเตะไปที่ร่างกายของผู้ถูกจับกุมหลายครั้ง กรณีที่เกิดขึ้นจึงถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดควบคุมฝูงชนที่เข้าทำการจับกุมดังกล่าวนั้น เป็นไปโดยไม่เหมาะสมและไม่ได้สัดส่วนกับพฤติการณ์ของผู้ถูกจับกุม ซึ่งไม่สอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ วรรคสาม ทั้งยังถือเป็นการใช้กำลังอย่างเกินขอบเขตและไม่จำเป็น อันขัดกับหลักสากลในการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย

๒.๕ ข้อสังเกตต่อรูปแบบของการจัดการชุมนุม

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีข้อสังเกตเกี่ยวกับรูปแบบของการจัดการชุมนุมโดยไม่มีแกนนำหรือผู้ประสานงาน การใช้การออกเสียงเพื่อตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดเป้าหมายของการชุมนุมผ่านแอปพลิเคชันเทเลแกรม (Telegram) รวมถึงการแจ้งประชาสัมพันธ์เหตุการณ์ในระหว่างการประชุมผ่านช่องทางของสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งถูกนำมาเป็นแนวทางในการจัดการชุมนุมเมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ว่าการใช้รูปแบบการชุมนุมดังกล่าวอาจส่งผลให้การจัดการการประชุมและการควบคุมอารมณ์ของผู้ชุมนุมให้ชุมนุมด้วยความสงบนั้น เป็นไปด้วยความยากลำบาก รวมถึงทำให้การสื่อสารเพื่อกำหนดทิศทางของการชุมนุมเป็นไปได้อย่างไม่ทั่วถึงและเกิดความล่าช้า โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีความตึงเครียดและสับสน

ที่จะเกิดการปะทะหรือกระทบกระทั่งกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนในการชุมนุมวันดังกล่าว ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีตัวแทนที่ได้รับการยอมรับจากผู้ชุมนุมที่จะสามารถห้ามปรามผู้ชุมนุมที่ใช้ความรุนแรง หรือสามารถเข้าไปเจรจากับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อลดความตึงเครียดของสถานการณ์และการปะทะที่จะเกิดขึ้นตามมาได้

การขาดแกนนำหรือผู้ประสานงานในพื้นที่การชุมนุมที่จะเป็นตัวแทนของผู้ชุมนุมในการควบคุม ตัดสินใจ และกำหนดทิศทางของการชุมนุม การใช้ช่องทางของสื่อสังคมออนไลน์ที่ทำให้การสื่อสารกับผู้ชุมนุมเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง เมื่อประกอบรวมกับการที่ผู้ที่เป็นสื่อกลางในการจัดการชุมนุมไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ชุมนุมในการรับมือกับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการชุมนุม ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะทำให้เกิดสถานการณ์อันนำไปสู่เหตุการณ์ความรุนแรงที่ส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บของผู้ชุมนุมตามมา ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ในลักษณะเช่นเดียวกันขึ้นอีก คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรมีข้อเสนอแนะต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบของการชุมนุมข้างต้น ในฐานะข้อควรระมัดระวังสำหรับการจัดรูปแบบของการชุมนุมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ไปยังกลุ่มผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุม และประชาชนที่เกี่ยวข้อง และมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อสังเกตและข้อห่วงกังวลในส่วนนี้จะได้รับการนำไปพิจารณาประกอบการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนทุกฝ่ายต่อไป

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นควรมีข้อเสนอแนะมาตรการในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ และมีข้อเสนอแนะต่อผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุม และประชาชนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะมาตรการในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๑) สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องกำชับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม ให้หลีกเลี่ยงการใช้กำลังในการรักษาความสงบเรียบร้อยในการชุมนุมอย่างถึงที่สุด โดยควรมุ่งเน้นไปที่การลดความตึงเครียดของเหตุการณ์เพื่อไม่ให้นำไปสู่การใช้ความรุนแรงทั้งจากฝ่ายผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องไม่เป็นผู้สร้างเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดโดยไม่จำเป็น ซึ่งอาจนำไปสู่การไม่ให้ความร่วมมือ การตอบโต้ หรือแม้กระทั่งการใช้ความรุนแรงจากฝ่ายชุมนุมได้ ดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่ม REDEM เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

๒) ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้กำลังเข้าควบคุมดูแลการชุมนุมได้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องกำชับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องให้ใช้กำลังหรือเครื่องมือควบคุมฝูงชนให้เป็นไป

หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ และคู่มือการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนต้องเป็นไปตามแนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย (United Nations Human Rights Guidance on Less-Lethal Weapons in Law Enforcement) อย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ ในการใช้กำลังและเครื่องมือควบคุมฝูงชนดังกล่าว จะต้องกำชับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพื่อไม่ให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สื่อมวลชน ผู้สังเกตการณ์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางการแพทย์ในพื้นที่การชุมนุม และประชาชนโดยทั่วไป ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย

๓) สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องเร่งรัดดำเนินการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงในเหตุการณ์การใช้กำลังโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อเข้าควบคุมดูแลการชุมนุมของกลุ่ม REDEM เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ โดยต้องดำเนินการตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นผู้รับผิดชอบในการออกคำสั่งและเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติงานที่ใช้กำลังและเครื่องมือควบคุมฝูงชนโดยไม่เป็นไปตามหลักปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะ ตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ และคู่มือการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ตามสัดส่วนความรับผิดชอบของการกระทำ

๔) สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องเร่งรัดดำเนินการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งใช้กำลังเข้าทำการจับกุมในลักษณะที่เกินกว่าความจำเป็นและอาจเข้าข่ายเป็นการทำร้ายร่างกายผู้ถูกจับกุมในเหตุการณ์การชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ และวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนและป้องปรามแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจรายอื่นให้ใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติงานของตนไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือส่งผลกระทบต่อประชาชนที่เกี่ยวข้องจนเกินสมควร

๕) สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์หรือเปิดช่องทางให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการใช้กำลังเข้าควบคุมดูแลการชุมนุมและการใช้กำลังเข้าจับกุมที่เกินกว่าความจำเป็นและไม่ได้สัดส่วนในเหตุการณ์การชุมนุมเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ และวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ยื่นคำขอให้มีการเยียวยาและชดเชยค่าสินไหมทดแทน ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

๒. ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรกำชับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมว่าไม่ควรเข้าไปแทรกแซงการชุมนุมที่เป็นไปโดยสงบของประชาชนโดยมิชอบ และจะต้องไม่ทำการห้าม จำกัด ชัดขวางหรือรบกวนการชุมนุมที่เป็นไปโดยสงบโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร รวมถึงต้องพึงระลึกอยู่เสมอว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้การชุมนุมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปโดยสงบ

๒) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจัดทำบันทึกทราบดีของของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งใช้กำลังเข้าควบคุมดูแลการชุมนุมสาธารณะทุกครั้ง บันทึกดังกล่าวจะต้องระบุข้อมูลที่เพียงพอต่อการวินิจฉัยว่าการใช้กำลังดังกล่าวมีความจำเป็น ได้สัดส่วน และสอดคล้องตามคู่มือการปฏิบัติงาน

ตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๓) และหลักสากลหรือไม่ โดยจะต้องมีการบรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์และเครื่องมือควบคุมฝูงชนที่ใช้ รวมถึงต้องระบุสาเหตุ ผลสัมฤทธิ์ และผลกระทบจากการใช้กำลังดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ควรมีการติดตั้งกล้องพกพาที่ตัวเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานทุกครั้ง เพื่อเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละราย ซึ่งจะช่วยให้เกิดความระมัดระวังและช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปตามกรอบของกฎหมายและหลักสากล มากยิ่งขึ้น

๓) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรระมัดระวังในการนำเครื่องกีดขวางประเภทต่าง ๆ มาใช้ในการควบคุมการชุมนุมของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรงดเว้นการนำเครื่องกีดขวางไปติดตั้งบนเส้นทางการจราจรโดยไม่จำเป็นและไม่ได้สัดส่วนกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยทั่วไป อีกทั้งจะต้องงดเว้นการใช้เครื่องกีดขวางที่ประกอบขึ้นจากสิ่งของมีคมซึ่งอาจทำให้ผู้เข้าร่วมการชุมนุม เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนโดยทั่วไปได้รับบาดเจ็บหรือได้รับอันตรายจากเครื่องกีดขวางดังกล่าวด้วย

๓. ข้อเสนอแนะต่อผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุม และประชาชนที่เกี่ยวข้อง

เมื่อสถานการณ์อยู่ในวิสัยที่จะสามารถดำเนินการได้ ก่อนที่จะมีการใช้เสรีภาพในการชุมนุม ครั้งใดนั้น ผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุม และประชาชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรมีการประเมินสถานการณ์และวางแผน เพื่อเตรียมการรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลังจากการชุมนุม โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีความตึงเครียดและสุ่มเสี่ยงที่จะเกิดการปะทะหรือกระทบกระทั่งกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งอาจนำไปสู่สภาวะความไร้ระเบียบอันส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้ชุมนุมตามมา ทั้งนี้ ควรมีการตกลงทำความเข้าใจและจัดเตรียมช่องทางการสื่อสารที่สามารถส่งต่อไปยังผู้ชุมนุมที่มาเข้าร่วมการชุมนุมได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง รวมทั้งช่องทางในการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อช่วยลดความตึงเครียดของสถานการณ์ หากเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ ควรกำหนดรูปแบบการชุมนุม โดยคำนึงและให้ความสำคัญกับการดูแลความปลอดภัยของผู้ชุมนุมเป็นประการแรก
